

Workshop - De noodzaak van medicijnen: waarom medicatie soms onmisbaar is

Prof.dr. Richard A. Feelders, Erasmus MC Rotterdam

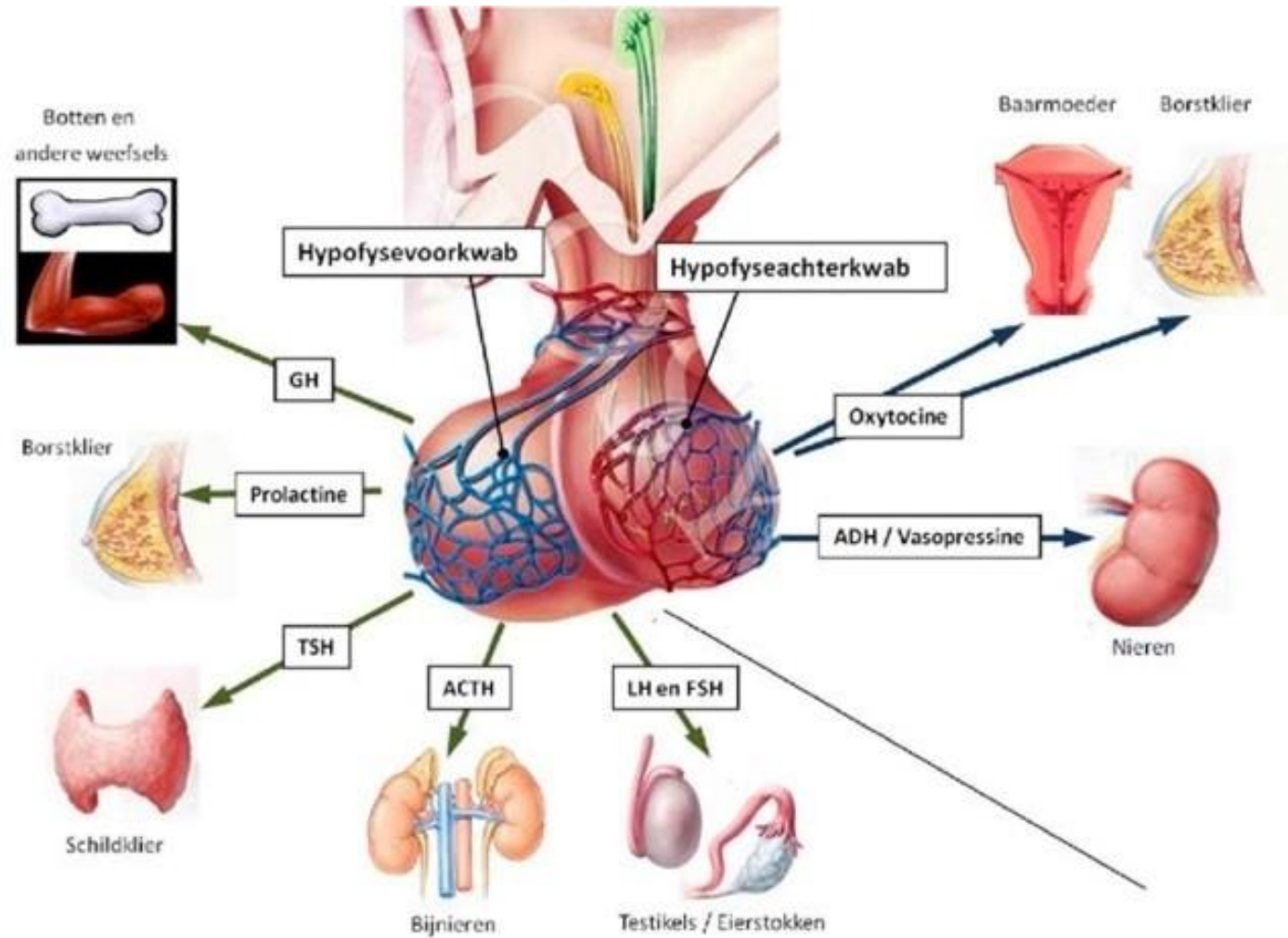
Prof.dr. Alberto M. Pereira, Amsterdam UMC

30 Hypofyse
Jubileumcongres

Horen, zien ... niet zwijgen

nederlandse
hypofyse
stichting

De Hypofyse

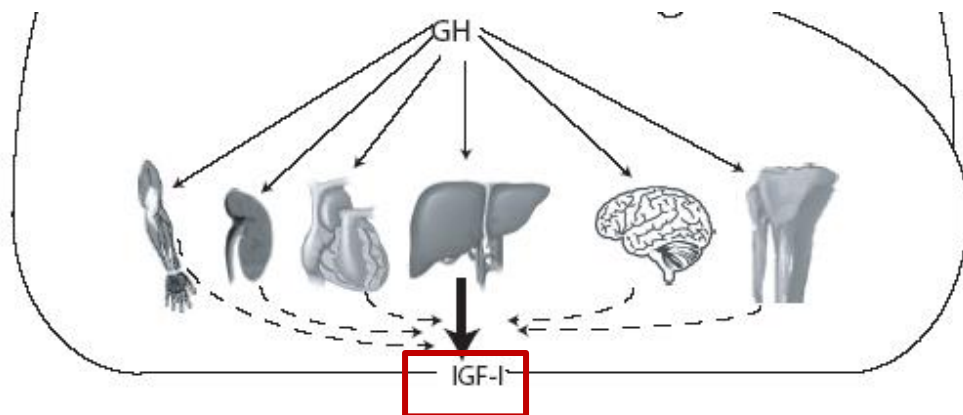
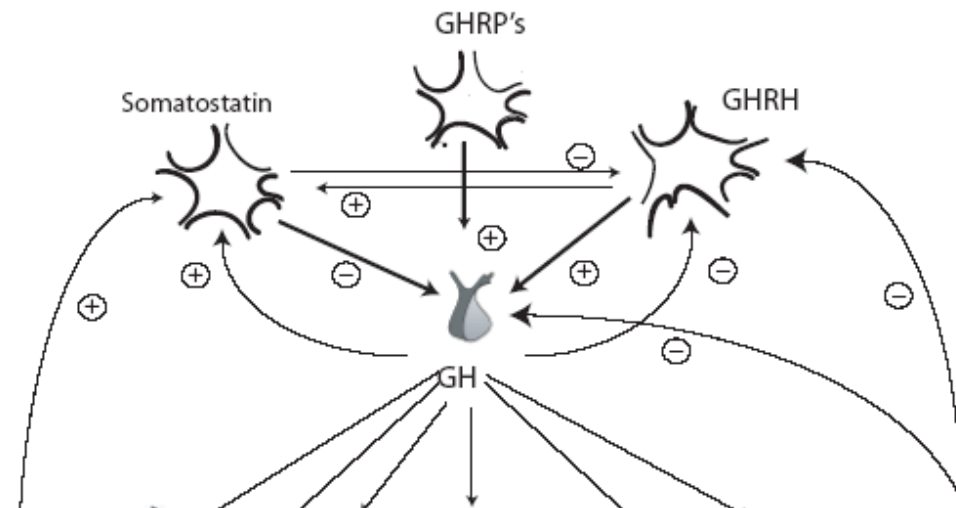
Hypofyseaandoeningen en medicatie

Voor de meeste hypofyseaandoeningen is, naast operatie, behandeling met medicijnen nodig, om:

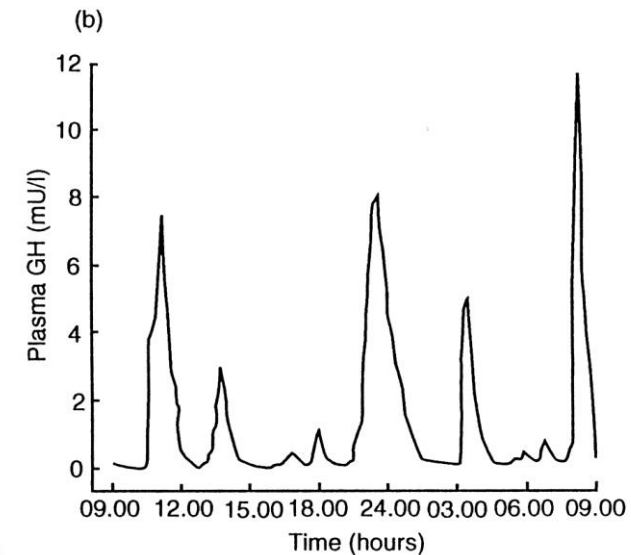
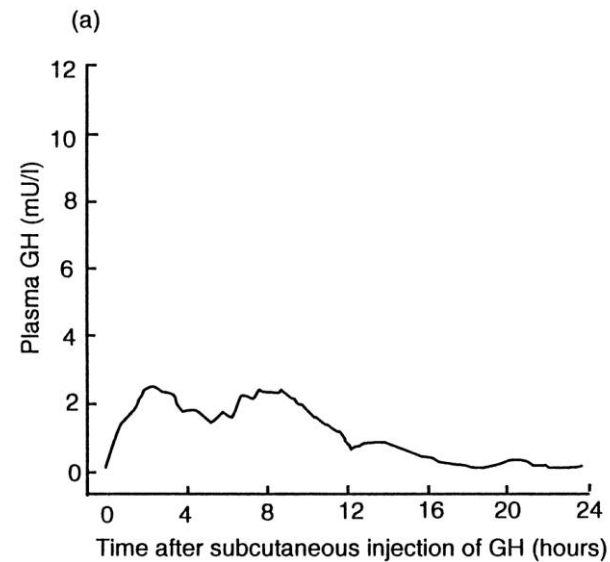
- Blootstelling aan hormoonovermaat te corrigeren (Acromegalie, Cushing, Prolactinoom)
- Hormoontekorten aan te vullen ((pan)hypopituitarisme)

Is het erg als je je medicatie onregelmatig inneemt?

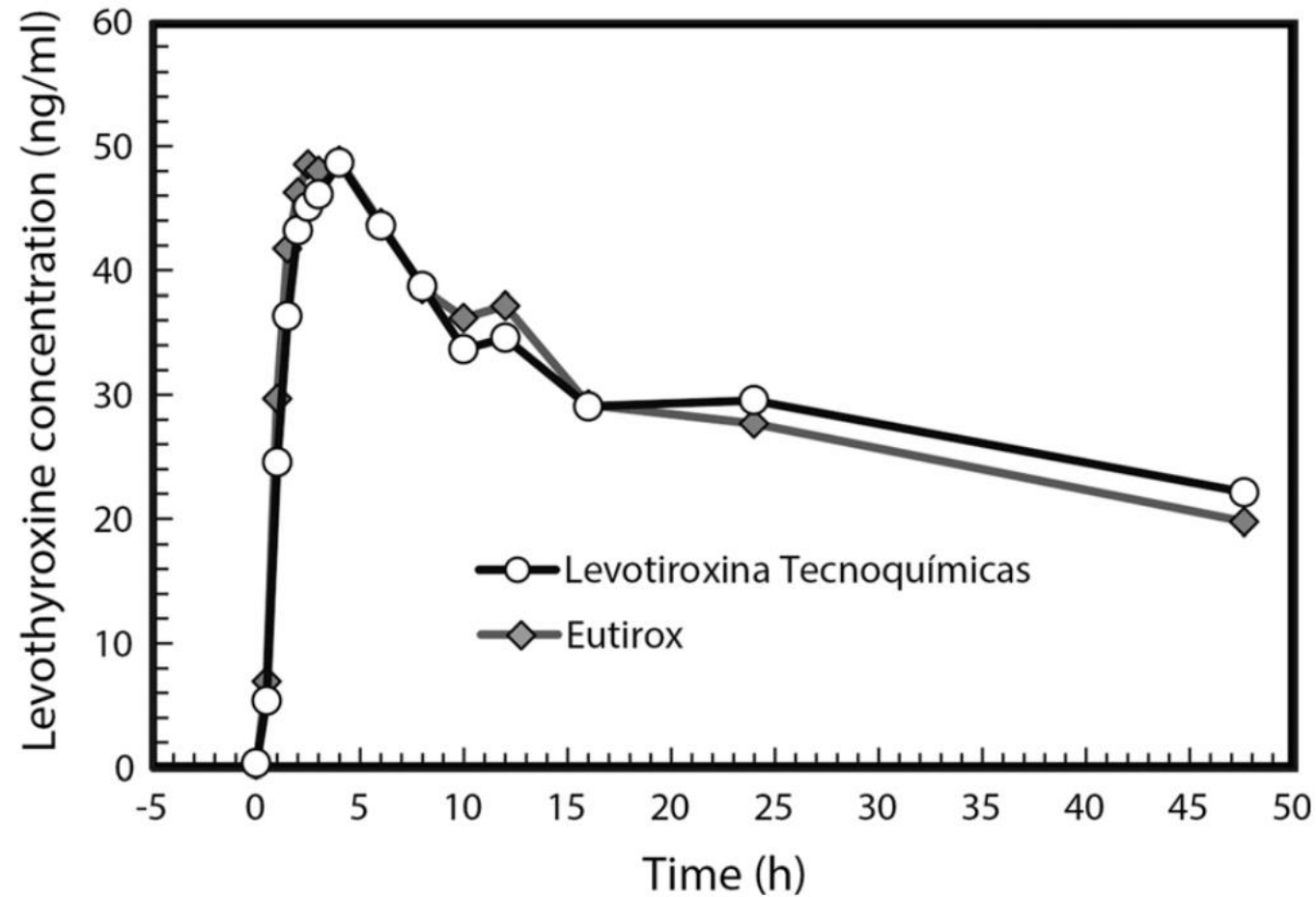

**IGF-1 spiegel in het bloed in vrij stabiel en daalt langzaam
In de loop van weken in geval van GH tekort**

schilddklierhormoon

B

Geslachtshormonen (oestrogeen, progesteron en testosteron)

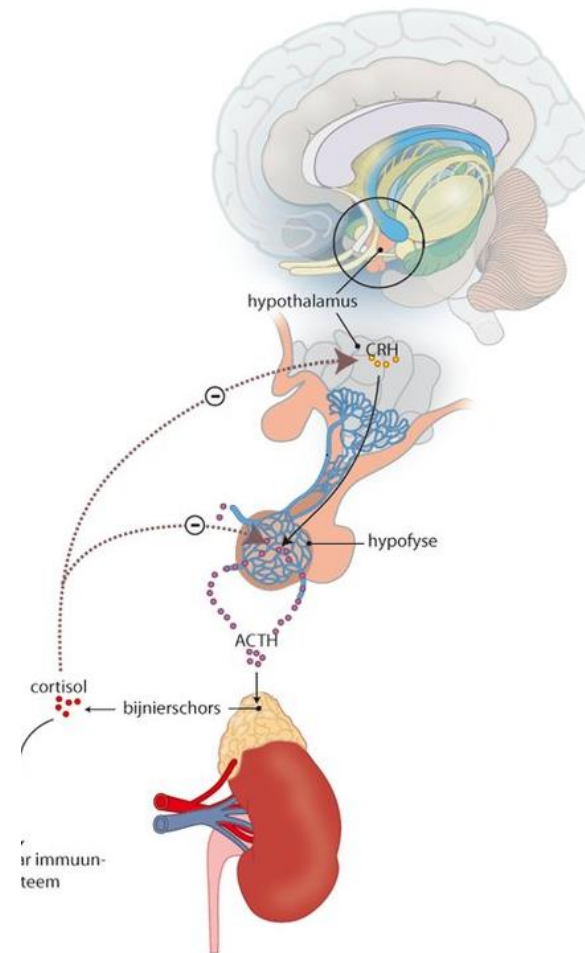
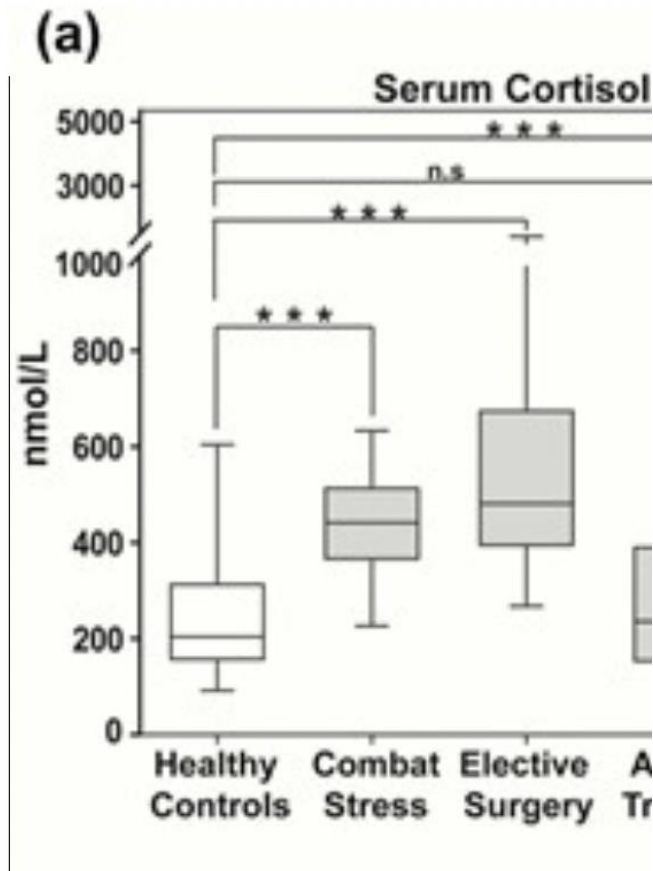
- Tabletten (meestal 1 x per dag)
- Transdermale gel (meestal 1 x per dag)
- Transdermale pleisters
- Depot injectie in de spier (1 x per 3-4 weken (Sustanon) tot 1 x per 3 maanden (Nebido))
- Injectie onder de huis (subcutaan) (Brevactid, Gonasi).

Onmisbaar alleen in het geval van een kinderwens

In geval van bijnierinsufficiëntie is medicatie echt onmisbaar

Bijnier en stress

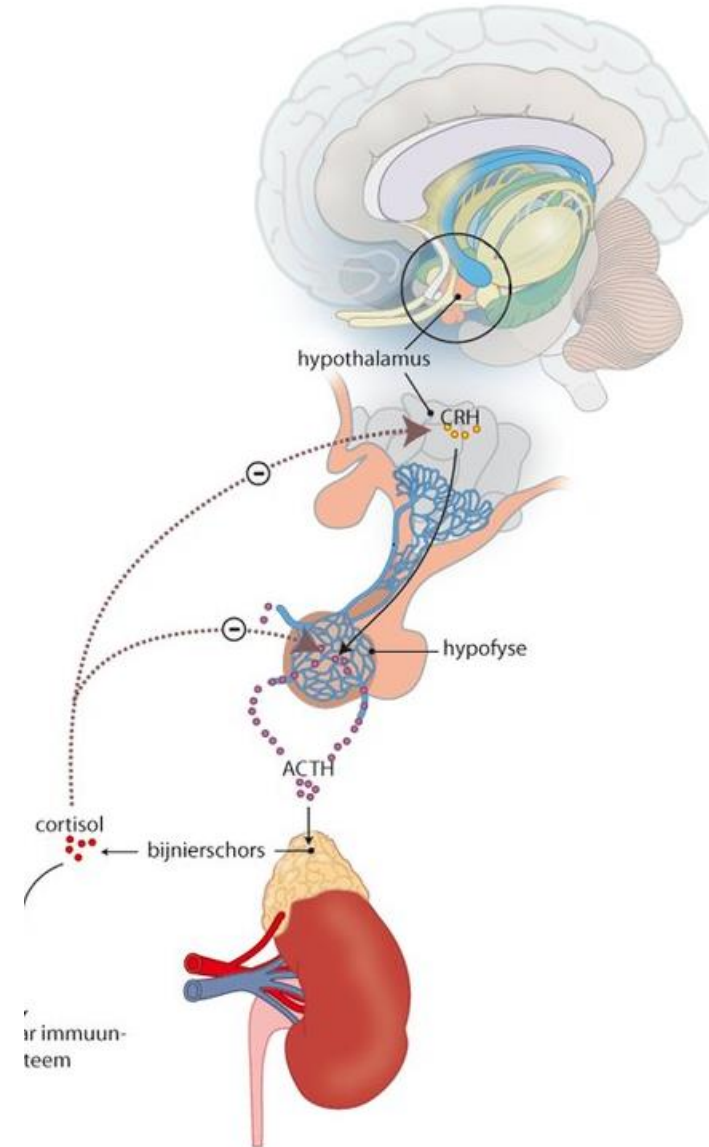
➔ De bijnieren maken meer cortisol bij stress, zodat het lichaam met de stress kan omgaan

Behandeling van bijnierschorsinsufficiëntie

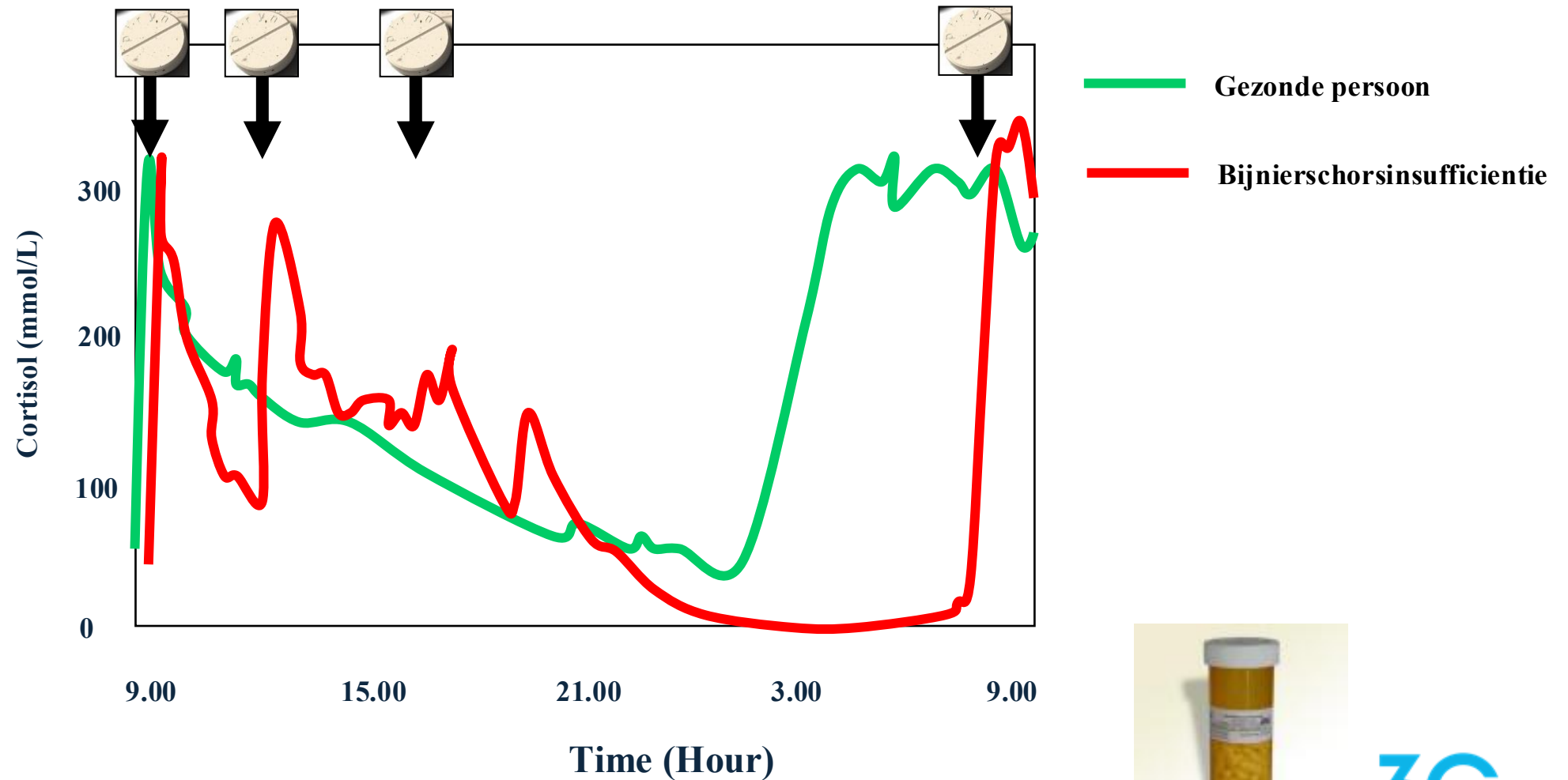
Primair: hydrocortison* en fludrocortison

Secundair: hydrocortison*

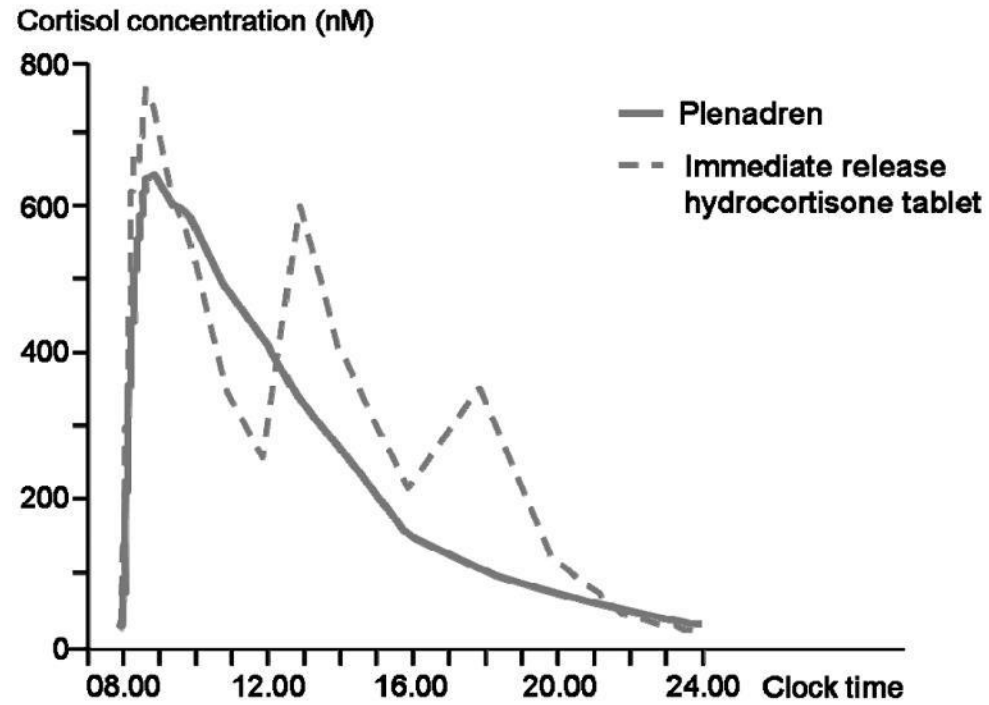
*kan ook cortisonacetaat, prednison
of dexamethason zijn
of hydrocortison in de vorm van
Plenadren of Efmody

Behandeling van bijnierschorsinsufficiëntie

Plenadren vs hydrocortison 3dd in bijnierinsufficiëntie

Wat is een bijniercrisis?

- Een mogelijk levensbedreigende situatie voor mensen met bijnierschorsinsufficiëntie. Tijdens periodes van stress. Crisis veroorzaakt door onvoldoende cortisol.
- Kenmerken: lage bloeddruk, water en zouthuishouding verstoord, maag-darmklachten, verminderd bewustzijn. Heeft vaak grote impact op de patiënt.
- Belangrijk streven is het voorkomen van bijniercrises door instructies en ophogen hydrocortison.

Wat is stress?

- Fysiek of mentaal
- Verwacht of onverwacht
- Klachten kunnen komen door oorzaak stress (bijvoorbeeld buikgriep) en/of het cortisoltekort

Wat is stress?

Geringe lichamelijke stress, bijvoorbeeld:

Intensieve sportbeoefening

Milde ziekteverschijnselen (bijvoorbeeld gewone verkoudheid) en lichaamstemperatuur onder 38.0°C

Matige lichamelijke stress, bijvoorbeeld:

Toenemende ziekteverschijnselen en/of temperatuur tussen 38.0° en 39.0° C

Kortdurend (één- tot tweemaal) braken bij ziekte

Kortdurende diarree bij ziekte

Ingreep bij de tandarts

Ernstige lichamelijke stress, bijvoorbeeld:

Ernstige ziekteverschijnselen en/of temperatuur boven 39.0° C

Ongeval met letsel

Aanhoudend braken

Aanhoudend (water-)dunne diarree: ongeveer één- tot twee keer per uur

Verminderd bewustzijn / Bewusteloosheid

Matige psychische stress, bijvoorbeeld:

Angst voor tandartsbezoek

Spannend examen

Sollicitatiegesprek

Ernstige psychische stress, bijvoorbeeld:

Overlijden van een dierbaar persoon

Begrafenis

Traumatische ervaring

Hitteprotocol - Hoe te handelen bij hitte?

Met tropische temperaturen is extra aandacht voor de volwassen bijnierpatiënt* nodig.

Wat moet u doen als gebruiker van hydrocortison of andere cortisolvervangers omdat uw bijnieren niet meer (goed) werken?

Algemene stelregel	Verander de medicatie niet als u goed bent ingesteld. Compenseer het zout- en waterverlies. Over het algemeen zijn deze maatregelen voldoende
Algemene tips en adviezen Gelden voor iedereen	Meer drinken. Zoek de koelte. Doe rustig aan, pas het tempo aan. Blijf zoveel mogelijk uit de zon met hoge zonsterkte. Verplaats uw (inspannende) activiteiten naar de ochtend of avond. Luister goed naar uw eigen lichaam.
Bekijk Video https://www.thuisarts.nl/omgaan-met-warm-weer-hitte/ik-bercid-me-voor-op-warm-weer#video-7850	
Zoutverlies aanvullen Door de hitte transpireert u meer Bekijk pagina https://www.nierstichting.nl/nierscha-de-voorkomen/zout/fciten-fabels-over-zout/	Kies voor meer hartig eten of drinken, meer keren per dag. Wees voorzichtig met teveel extra zout. U gebruikt snel te veel. Voorbeelden: • In heet water opgelost bouillonblokje of 'cup a soup'. • Zakje (groenten)chips, zoute pinda's. • Zoute dropjes, let op uw bloeddruk.
Oververhitting bestrijden U heeft het heel erg heet	Creëer verkoeling Voorbeelden: • Vochtige of natte handdoek in de nek leggen. • Zoek een plek op met een beetje wind. • Gebruik een ventilator om wind te maken. • Neem een lauwe douche. • Drink koude dranken of eet een ijsje. Kraanwater met citroen, ijsblokjes en een takje munt.
Suggesties	Lucht het huis in de avonduren en de vroege ochtend. Laat het doortochten, mits u thuis bent. Sluit tijdens de warmste uren van de dag ramen en deuren goed af. Doe het gordijn dicht aan de kant van de zon. Maak een ritje met de auto wanneer die een goede airco heeft, u koelt daarmee goed af. Bezoek een museum of bioscoop. Over het algemeen hebben die een goede temperatuursregeling. Doe de boodschappen in een modern winkelcentrum met goede airco.
Ondanks de genomen maatregelen krijgt u lichamelijke klachten. De maatregelen hebben niet genoeg geholpen	Mogelijke vervolg maatregelen: • Hanteer het standaard stressschema zoals afgesproken met de endocrinoloog. • Baseer uw besluit op uw eigen ervaringen en gevoel. • Aanpassing dosering fludrocortison is niet nodig, als u twijfelt overleg met uw behandelend arts/team. • Wees terughoudend met het verdubbelen van de hydrocortison, een beetje extra suiker kan voldoende zijn.
Kinderen*	Voor kinderen gelden in principe dezelfde regels. De adviezen kunnen worden aangepast per afzonderlijke leeftijdsgroep. Neem bij twijfel of vragen contact op met uw behandelend arts/team.

Hoe herken je een (aankomende) bijniercrisis?

- Niet 1 alarmsignaal
- Geen gemakkelijke test
- Ervaring

Hoe herken je een (aankomende) bijniercrisis?

1. Klachten door onderliggend probleem herkennen
2. Klachten van cortisoltekort herkennen
 - Koorts >39graden, braken, aanhoudende diarree, bewustzijnsdaling (BijnierNET)
 - Acute buikpijn, braken, lage bloedsuiker, lage bloeddruk, koorts, misselijkheid, verminderd bewustzijn (Ambulanceprotocol)

Hoe herken je een (aankomende) bijniercrisis?

1. Klachten door onderliggend probleem herkennen

2. Klachten van cortisoltekort herkennen

- Koorts >39graden, braken, aanhoudende diarree, bewustzijnsdaling (BijnierNET)
- Acute buikpijn, braken, lage bloedsuiker, lage bloeddruk, koorts, misselijkheid, verminderd bewustzijn (Ambulanceprotocol)

Stressinstructies

Een standaard stressinstructie bestaat uit het geven van voorlichting over het toepassen van (tabletten) dosisverhoging en voorlichting en training in het klaarmaken van en het toedienen van een hydrocortison noodinjectie ter preventie van een (dreigende) bijniercrisis (Addison crisis).

Door arts, verpleegkundige/ verpleegkundig specialist, huisarts wordt geïnformeerd

Maak het kenbaar: noodkaartje, medisch ID in telefoon

Wat te doen bij een bijniercrisis

-Zoek hulp

-Noodinjectie

Werkt sneller dan tabletten

Geen hinder door misselijkheid of braken

Beter een keer te vaak dan te weinig

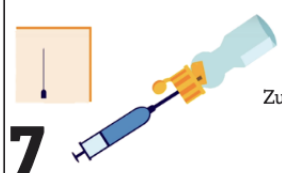
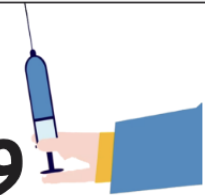
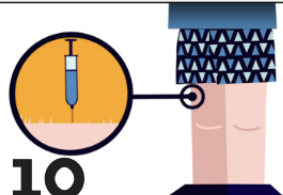

Noodinjectie bij een bijniercrisis

Wat moet u doen als er een bijniercrisis dreigt?
Hoe maak je een noodinjectie gereed?
En hoe spuit je die dan in?

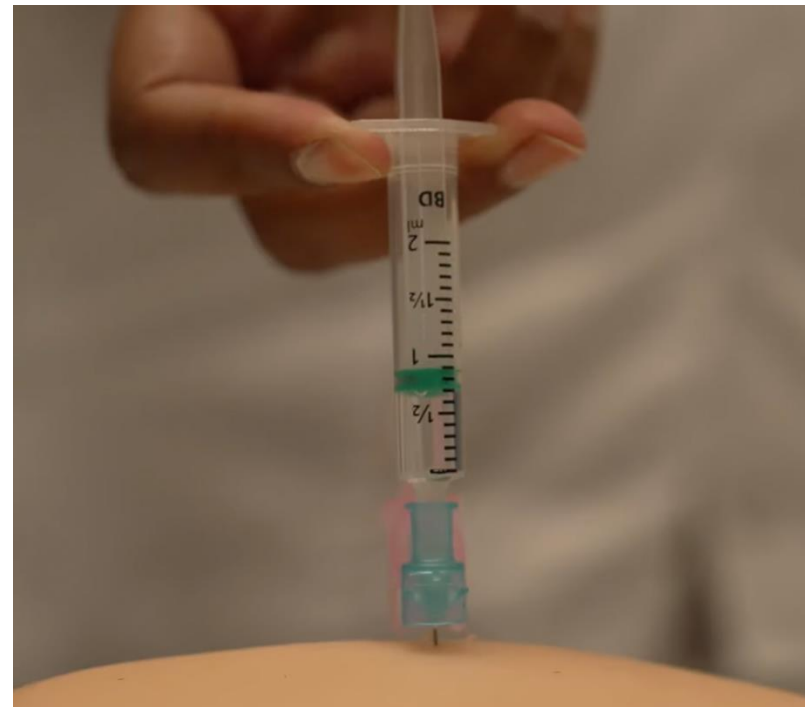
Voor meer informatie raadpleeg www.bijniernet.nl en zoek op animaties, <https://www.bijniernet.nl/video/noodinjectie-algemeen/>

1 Haal het etui uit de tas van de patiënt. In dit etui zitten een flesje met ingrediënten, een spuit met 2 verschillende naalden. Mocht je twijfelen of dit een bijniercrisis is of niet. Altijd de injectie geven. Dit kan geen kwaad.	2 Het flesje met de medicijnen.
3 Druk hard op de bovenkant van de dop. Nu wordt de vloeistof vermengd met het poeder.	4 Schud het flesje. Rustig heen en weer!
5 Er mag geen schuim ontstaan.	6 Als de vloeistof helder is doe je de dikke opzuignaald op de spuit.
7 Zuig de vloeistof op.	8 Verwissel de dikke opzuignaald met de dunne injectienaald.
9 Spuit eerst een klein beetje vloeistof uit de naald, zodat er geen lucht meer in zit. Spuit met de naald naar boven anders gaat de lucht er niet uit.	10 Steek de dunne injectienaald in de zijkant van het bovenbeen. Dit kan door de kleding heen.

Binnen een half uur na de injectie voelt iemand met een bijniercrisis zich beter. Is dit niet het geval, **bel altijd 112**. Knappt iemand op dan belt u altijd de afdeling Endocrinologie van het ziekenhuis waar de patiënt wordt behandeld.

Wat te doen bij ernstige stress/ spoed

Shariefa Amanatkan, Moniek Houben
Amsterdam UMC

<https://www.youtube.com/watch?v=XzwYcNYeFuc>